

MEĐUNARODNI **13. SIMPOZIJ**

ODRŽIVI RAZVOJ I DIGITALNA TRANSFORMACIJA

KRIPTOVALUTE KAO IZAZOV DIGITALNOG DOBA

Doc.dr.sc. Sanja Knežević Kušljic
Doc.dr.sc. Lena Sigurnjak

KRIPTOVALUTE KAO IZAZOV DIGITALNOG DOBA

S. Knežević Kušljić, L. Sigurnjak

Doc.dr.sc. Sanja Knežević Kušljić

UVOD

- Prva kriptoimovina bili su bitcoini, 2008. godina kao kriptovaluta.
- Nastanak Bitcoina bio je ključan za daljnji razvoj kriptovaluta. Bitcoin je prva digitalna kriptovaluta, decentralizirani sustav koji bilježi transakcije u DLT-u koji se naziva blockchain. Posebnu popularnost je stekla tijekom pandemije Covid-19. „Blockchain i kriptovalute pojavile su se kao transformativne tehnologije, preoblikujući financijske sustave, zaštitu podataka, pa čak i geopolitičke krajolike.“
- Kriptovalute su alternativni način plaćanju valutama koje je izdala središnja banka. Njihova vrijednost je često prilično promjenjiva, što ograničava praktičnu upotrebu te ih pretvara u oblik ulaganja koji je vrlo rizičan.

➤Niz različitih faktora može utjecati na cijene kriptovaluta. Neki od njih su ekonomska ulaganja, posebni događaji, trendovi u svijetu...

➤Kriptovalute predstavljaju i veliki napredak u gospodarskom rastu osobito za zemlje u razvoju poput Hrvatske. Tržište kriptovaluta poznato je po tome što je lakše dostupno od tradicionalnih banaka zbog manje propisa i omogućuje građanima da zaobiđu propise i vladu. Kriptovalute poput Bitcoina uglavnom djeluju online i nisu vezane nacionalnim zakonima ili konvencionalnim bankarskim institucijama.

1. POJAM KRIPTOVALUTE

- Kriptovaluta je digitalno sredstvo razmjene.
- „Kriptovaluta je oblik digitalne imovine čija je ključna svrha služiti kao medij za razmjenu, pri čemu se kriptografija koristi kako bi se osigurale sve transakcije.“ (Milutinović, M., 2018., str. 95-104.).
- „To je tehnologija, prilika za ulaganje i potpuno novi način gledanja na novac.“ (Kriptomat) Za razliku od tradicionalne valute koja predstavlja fizički novac, kriptovalute su isključivo digitalna imovina.

- Ono što kryptoimovinu čini privlačnom je nepostojanje središnjeg registra ili institucije, tako da se transakcije između dvije strane mogu obavljati bez posrednika.“ (Europski parlament, 2023.).
- U određenom vremenskom razdoblju brojni su autori kriptovalute proglasili „najvećom financijskom inovacijom stoljeća“ (Li i sur, 2021.).
- Danas u svijetu postoji više od deset tisuća vrsta kriptovaluta. Neke od najpopularnijih su Bitcoin, Ethereum, Binance Coin, Solana (SOL) itd.

2. PREDNOSTI I NEDOSTACI KRIPTOVALUTA

- Prednosti uključuju:“ ima potencijal postati roba visoke ekonomske vrijednosti u budućnosti, transakcije se odvijaju brzo, sigurne su od fizičkih oštećenja i jednostavne su, izbjegive i ne mogu se krivotvoriti, sigurnije od papirnato novca ili običnog elektroničkog novca jer se transakcije obavljaju bez pokazivanja pravog identiteta.“ (Kunaifi, A., Fawa'id, M. i Faujiah, A., 2022). Ostale prednosti su: ne kontrolira ih niti jedna središnja institucija, visoka dostupnost i likvidnost, transparentnost...

- Nedostaci uključuju: „legalnost nije univerzalno priznata, što dokazuje postojanje nekoliko zemalja koje je zabranjuju, iako neke dopuštaju njezino postojanje, visoka volatilnost, pa vrijednost može biti vrlo nestabilna i potencijalno nestabilna, pa može iznenada porasti i pasti samo zbog nečije utjecajne izjave.“ (Kunaifi, A., Fawa'id, M. i Faujiah, A., 2022).
- Drugi nedostaci su: ne prihvatanje od strane vlada i država, transakcije nepovratne, korištenje nema široko područje prihvaćenosti, kriminalne svrhe, kriptovalute su ranjive na cyber-napade... Ipak najveća opasnost na je da ne postoji zaštita potrošača, te nema nikakvog jamstva i ne postoji adresa na koju bi se pojedinac mogao obratiti u slučaju bilo kakvih uočenih nepravilnosti/povreda njegovih prava.

3. ULAGANJE U KRIPTOVALUTE U HRVATSKOJ

- Najbolje kriptovalute za ulaganje u 2025. godini su: Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH), Solana (SOL), Cardano (ADA), Polygon (MATIC), Avalanche (AVAX), Chainlink (LINK) i Polkadot (DOT).
- Prema World economic forum (2022.) „8% ispitanika u EU posjeduje kriptovalute. Najmanji udio vlasnika kriptovaluta -- Francuska (5%), dok je najveći -- Slovenija (18%)
- Hrvatska nalazi na drugom mjestu te 16 % ispitanika u Hrvatskoj posjeduje kriptovalute.

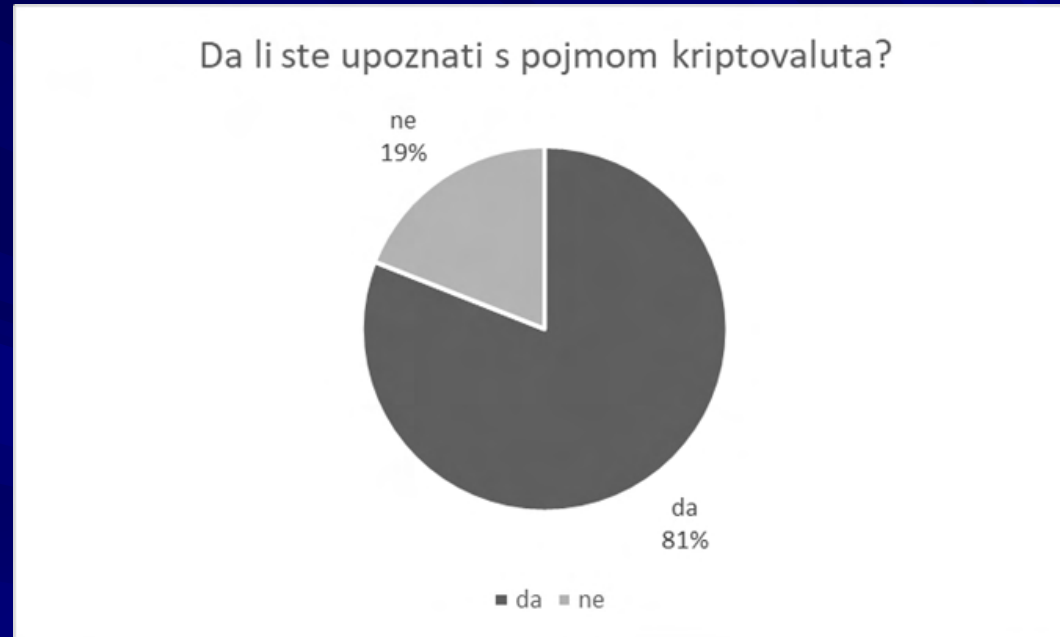
3.1 Istraživanje o percepciji stanovnika Brodsko posavske županije o kriptovalutama

- online anketa
- 98 ispitanika na području Brodsko posavske županije
- osobe starije od 18 godina

Cilj ankete bio je prikupiti podatke o razmišljanju ispitanika u vezi s ulaganjem u kriptovalute.

Tablica 1. Sociodemografske karakteristike ispitanika (autori)

		N	%
Spol	Ženski	65	66,33
	Muški	33	33,67
Dob	18-30	30	30,61
	31-40	42	42,85
	41-50	18	18,36
	51-60	5	5,1
	60 >	3	3,06
Status zaposlenosti	Nezaposleno	24	24,49
	Zaposleno u struci	39	39,79
	Zaposleno, ali ne u struci	35	35,71
Razina obrazovanja	Osnovna škola	2	2,04
	Srednja škola (3-godišnja)	8	8,16
	Srednja škola (4-godišnja)	21	21,42
	Stručni studij	24	24,49
	Preddiplomski studij	21	21,42
	Diplomski studij	16	16,32
	Poslijediplomski studij	6	6,12

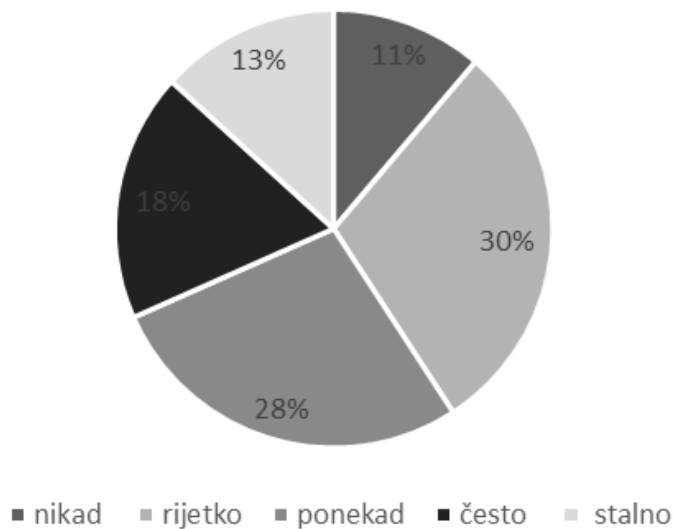

Grafikon 1. Upoznatost s pojmom kriptovaluta (autori)

Tablica 2. Kriptovalute(autori)

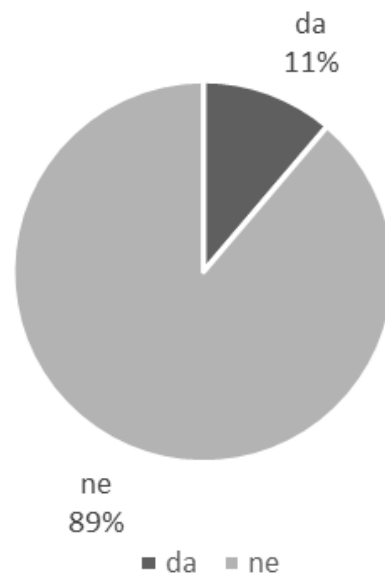
Br.	Odgovori ispitanika
1.	Bitcoin
2.	Ethereum
3.	Litecoin
4.	Ripple (XRP)
5.	Dogecoin

U kojoj mjeri čitate medijske informacije (novosti)
o kriptovalutama?

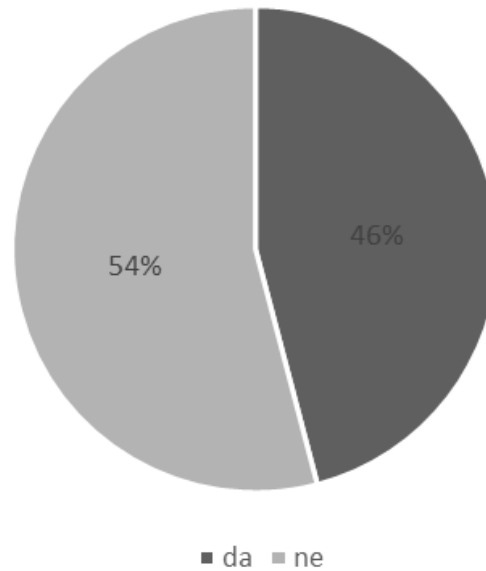
Grafikon 2. Informiranje o kriptovalutama (autori)

Da li Vam je netko ponudio plaćanje u
kriptovalutama?

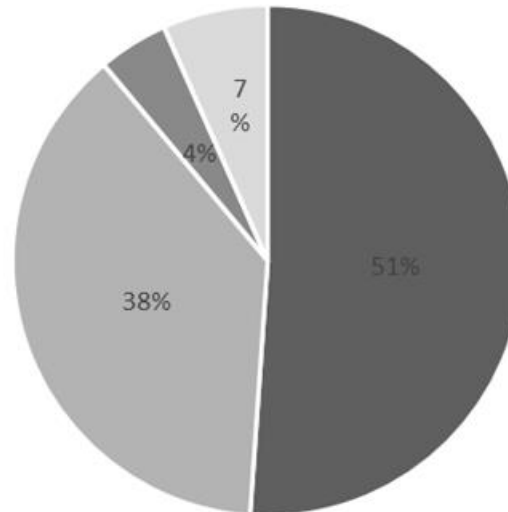
Grafikon 3. Plaćanje u kriptovalutama (autori)

Da li ste ikada uložili u kriptovalute?

Grafikon 4. Ulaganje u kriptovalute (autori)

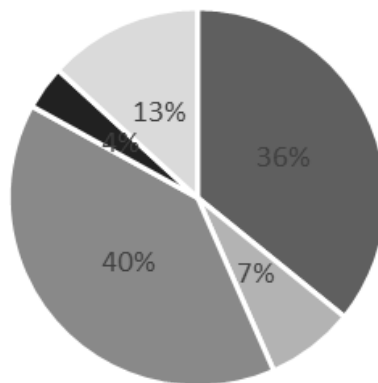
Koji je glavni razlog ulaganja?

■ Velika zarada ■ Brza zarada ■ Izazov ■ Štednja ■ Nagovor okoline (prijatelji, rodbina)

Grafikon 5. Glavni razlozi ulaganja u kriptovalute (autori)

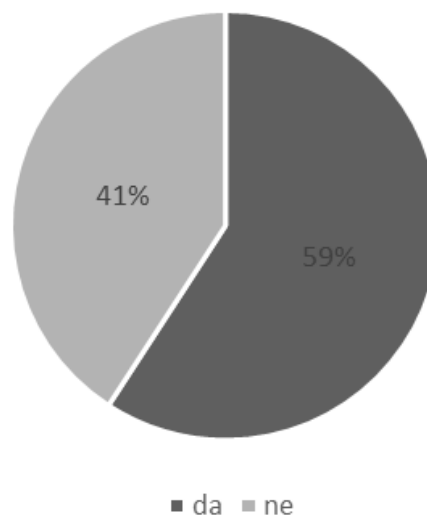
Koji je glavni razlog ne ulaganja?

- Veliki rizik
- Nedostatak novca
- Ne želim ulagati
- Nedovoljno razumijevanje
- Strah od neuspjeha

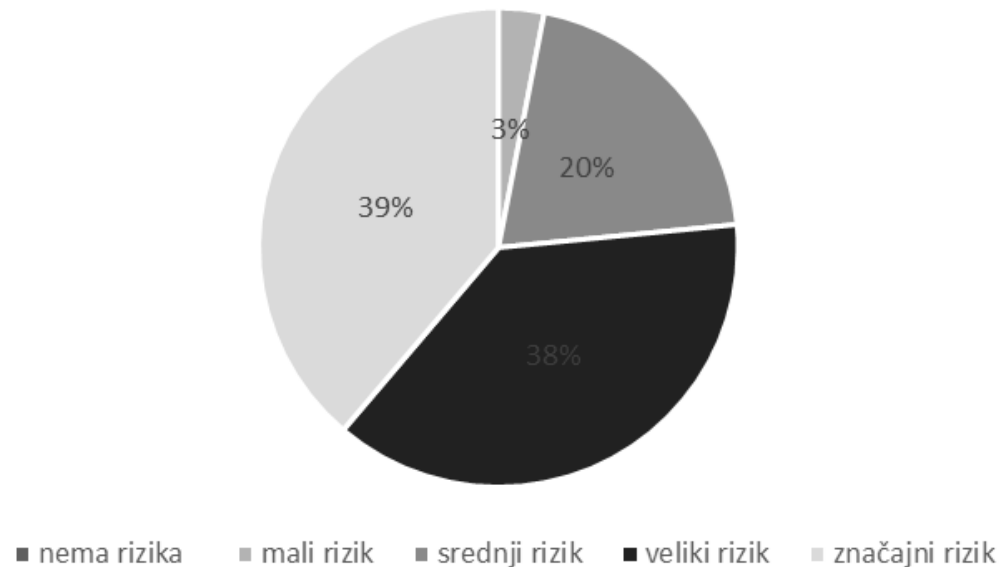
Grafikon 6. Glavni razlozi ne ulaganja u kriptovalute (autori)

Da li je netko iz Vašeg okruženja uložio u
kriptovalute?

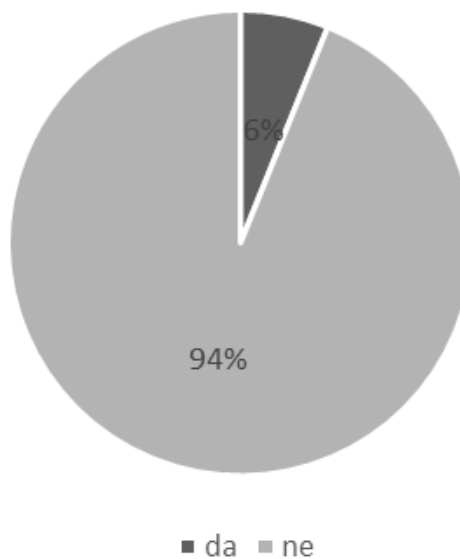
Grafikon 7. Ulaganje u kriptovalute- okolina (autori)

Koliko smatrate rizičnim i nesigurnim ulaganje u kriptovalute?

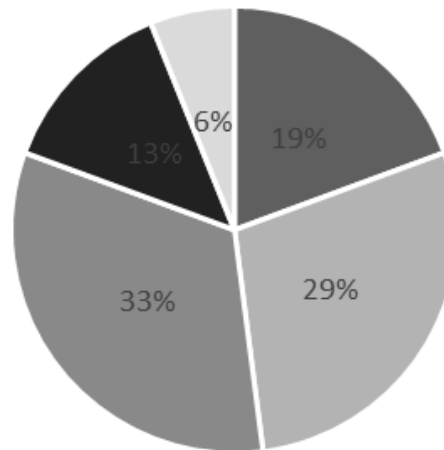
Grafikon 8. Ulaganje u kriptovalute- rizik i nesigurnost (autori)

Da li bi svoju ušteđevinu bili voljni držati u
kriptovalutama?

Grafikon 9. Držanje ušteđevine u kriptovalutama (autori)

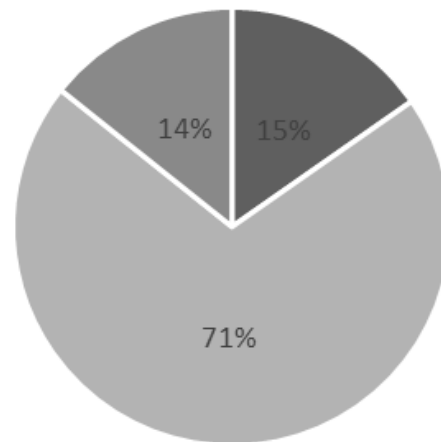
Koliko se često u Vašem društvu priča o
kriptovalutama?

■ nikad ■ rijetko ■ ponekad ■ često ■ stalno

Grafikon 10. Pričanje o kriptovalutama (autori)

U kojoj mjeri po Vašem mišljenju očekujete primjenu kriptovaluta u budućnosti?

■ U velikoj mjeri ■ Donekle ■ Malo (ili nimalo)

Grafikon 11. Primjena kriptovaluta u budućnosti (autori)

5. ZAKLJUČAK

- Trgovanje kriptovalutama je brzorastuća aktivnost diljem svijeta.
- Kriptovalute su s razvojem digitalizacije postale sve važniji faktor u globalnoj ekonomiji.
- Posljednjih godina sve više ljudi posjeduje neke od kriptovaluta te predstavljaju iznimno popularan oblik ulaganja.
- Kriptovalute mogu biti dobra investicija za nekoga tko voli špekulacije i financijski može podnijeti gubitak svega uloženog. Međutim, nisu mudra investicija za nekoga tko želi povećati svoj mirovinski portfelj ili u njega uložiti uštedevinu radi rasta upravo zbog velikog rizika.

- Analizom anketnog upitnika može se vidjeti da većina ispitanika je čula za pojam kriptovalute, no ipak dobar dio ispitanika nikada nije ulagalo u iste iako većina ima nekoga iz svoje okoline tko je ulagao. Kao glavni razlog ne ulaganja navodi se nedostatak novca i postojanje velikog rizika.
- Ispitanici nisu naveli veliki broj kriptovaluta što možda ukazuje na nedostatak svijesti i informacija o kriptovalutama što potvrđuje i vrlo mali postotak ispitanika koji čita novosti o kriptovalutama u medijima te se općenito vrlo malo priča o ovoj temi u društvu.
- Mali postotak ispitanika također smatra da će se kriptovalute koristiti u velikoj mjeri u budućnosti.
- Ograničenje ovog istraživanja je elektronički proveden anketni upitnik u samo jednoj županiji te mali broj ispitanika. Zaključak bi bio zasigurno bio bolji kada bi istraživanje obuhvatilo područje cijele Republike Hrvatske. U budućim istraživanjima predlaže se dublje istražiti ulaganje u kriptovalute po svim županijama Republike Hrvatske i u regiji.

HVALA NA POZORNOSTI !